

Tietoa perhe- ja lähisuhdeväkivallasta

Tietoisuustapahtuma 10.4.2018
Pääkirjasto Metso, Lehmus-sali

Karolina Bechinsky,

kriisityöntekijä, pari- ja perhepsykoterapeutti (Valvira, Kela),
seksuaaliterapeutti (NACS)

Väkivalta- ja kriisityöyksikkö/Perheväkivaltaklinikka



Setlementtitoimintaa ohjaavat perusarvot

- Yksilön oikeuksien kunnioittaminen
- Erilaisuuden hyväksyminen
- Luottamus ihmisen ja yhteisönsä kykyyn ratkaista itsenäisesti omia ongelmiaan.
- Paikallisuus
- Usko henkilökohtaisen ystävyuden ja yhteyden mahdollisuuteen yli kaikenlaisten rajojen.
- Ihonväristä, sukupuolesta tai kulttuurista riippumaton tasa-arvoisuus
- Sitoutuminen erityisesti heikommassa tilanteessa olevan ihmisen tilanteen parantamiseen.

Perheväkivaltaklinikka

- Perheväkivalta-ongelmaan erikoistunut, kolmannen sektorin matalankynnyksen palvelu
- Mahdollisuus päästä palvelun piiriin ilman viranomaiskontakteja
- Perheväkivaltaklinikka auttaa avo- tai avioliitossa olevaa, eronnutta, vanhempaa tai kiinteässä tunnesuhteessa olevaa henkilöä, joka itse käyttää väkivaltaa tai on sen kohde.
- Mahdollisuus parityöskentelyyn, jos molemmat osapuolet sitä haluavat

Perheväkivaltaklinikka

- Asiakaskäynnit pääsääntöisesti 1-5 kertaa Stean linjauksen mukaan.
- Klinikalla työskentelee neljä sosiaali- ja terveysalan ammattilaista.
- Kolmella työntekijällä psykoterapeutin pätevyys

Perheväkivaltaklinikan väkivaltatyön määritelmä ja työn tavoite

- Väkivaltatyö on psykososiaalista työtä lähisuhdeväkivallan eri osapuolien kanssa
- Väkivaltatyössä yhdistetään kriisityön ja psykoterapian menetelmiä
- Tavoitteena on väkivallan loppuminen, ennaltaehkäisy tai haittojen minimointi, voimavarojen löytyminen ja hyvinvoinnin lisääntyminen

Asiakkaaksi hakeutuminen

- Asiakkaaksi tulo tapahtuu henkilökohtaisesti ajanvarauksella, joko puhelimitse tai sähköpostilla
- Palvelu on asiakkaalle maksutonta
- Ajanvarauspuhelin ma ja ke kello 12-13
 - puh. 040-5208255
- Sähköpostitse: pvk@setlementtitampere.fi
- www.setlementtitampere.fi → Työmuodot → Perheväkivaltaklinikka

Väkivallan määritelmä WHO

”Fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa tai joka voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen.”

(Krug et al. 2005, 21)

Parisuhde- ja lähisuhdeväkivalta

Kuka tahansa ihminen riippumatta iästä, kulttuurista, etnisestä alkuperästä, uskonnosta, elämäntyylistä, koulutuksesta tai taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta asemasta voi joutua väkivallan kohteeksi tai olla väkivallan tekijä.

Parisuhde- ja lähisuhdeväkivalta tilastoissa

- Suomessa parisuhdeväkivaltaan puututaan heikommin kuin muissa EU-maissa
- Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2016 viranomaisten tietoon tulleissa pari- ja lähisuhdeväkivaltarikoksissa oli 8 800 uhria
- Perhe- ja lähisuhdeväkivallan kokijoista 69,0 prosenttia oli naisia.
- Perhe- ja lähisuhdeväkivallasta 40,6 prosenttia oli avio- ja avopuolisoiden välistä väkivaltaa.

Parisuhde- ja lähisuhdeväkivalta tilastoissa

- Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan syylliseksi epäillyistä 77,9 prosenttia oli miehiä.
- Miesuhreja oli 950 ja naisuhreja 4 300.
- Lapset altistuvat väkivallalle aina, kun toinen vanhemmista käyttää väkivaltaa

Lähisuhdeväkivalta on...

- Perheen jäsenten tai lähisuhteissa elävien välistä, useimmiten kodeissa tapahtuvaa väkivaltaa (perheväkivalta)
 - kohteena voi olla puoliso/kumppani, lapsi tai vanhempi
- Keskiössä vallankäyttö: kontrollointi ja hallinta (epäsymmetrisyys, toistuvuus/jatkuvuus)
- Voi olla esim.
 - parisuhdeväkivaltaa
 - lapsiin kohdistuva väkivaltaa
 - aikuisten lasten vanhempiinsa kohdistamaa väkivaltaa
- Naisen (erityisesti äitien) väkivaltaisuus edelleen tabu
 - jää tunnistamatta, ei puututa

Väkivallan muodot

- **Henkinen väkivalta:** uhkailu, pelottelu, nimittely, syyllistäminen, mitätöinti, nöyryyttäminen, alistaminen, rajoittaminen, eristäminen, mustasukkaisuus, **kontrollointi**, määrääminen, manipulointi, hallinta, vastuuttomuus, välinpitämättömyys, tunnekylymyys (tunneilmapiiri)
 - **Fyysinen väkivalta:** töniminen, kiinnikäyminen, puristelu, pureminen, potkiminen, lyöminen, kuristaminen, ravistaminen, tavaroiden heittäminen, esineiden/omaisuuden tuhoaminen
- u
- **Taloudellinen väkivalta:** toisen omaisuuden luvaton/tahallinen käyttö ja/tai käytön estäminen ja kontrollointi, menojen/kustannusten epätasainen jakautuminen

Väkivallan muodot

- **Seksuaalinen väkivalta:** seksuaalinen ahdistelu/koskettelu, tekoihin pakottaminen, pornografian katseluun, matkimiseen tai siihen osallistumiseen pakottaminen, raiskaus tai sen yritys (alistaminen, pelko, uhkailu – osana pahoinpitelyä/osana ”sovintoa”)
- **Hengellinen väkivalta:** uskonnollisiin instituutioihin (rakenteet, normit, säännöt) perustuvaa pelottelua, uhkailua, pakottamista, painostamista
- **Hoidon ja huolenpidon laiminlyönti** (kaltoinkohtelu)

(Krug et al. 2005, Lehtonen & Perttu 1999, Perttu et al. 2002)

**Setlementti
Tampere**

Kahdenlaista väkivaltakäyttämistä

Iso-Britannian vankeinhoitolaitos. 1995. Suuttumuksen hallinta.
Opas ohjaajille. Päivitys 23.1.2008. Rikosseuraamusvirasto.

Reaktiivinen/impulsiivinen/affektiivinen aggressio

- Temperamentiltaan äkkipikaisia ”kuumakalleja”
- Heillä palaa pinna herkästi, jolloin he eivät hallitse itseään.
- He eivät välttämättä ollenkaan tarkoita sitä, mitä suutuspäissään tekevät, vaan katuva ja harmittelevat jälkeenpäin.
- Vihainen, ”takaisin antaminen”
- Kiihtynyt suuttumus vasteena koettuun uhkaan tai provokaatioon
- Vihamielinen virhetulkinta sosiaalisissa tilanteissa
- Taustalla fyysistä väkivaltaa ja julmaa kurinpitoa
- ”Se vain tapahtui....pinna paloi”

Proaktiivinen/instrumenttaallinen/kontrolloitu aggressio/suunnitelmallinen aggressio

- On ihmisiä, jotka käyttävät väkivaltaa harkitusti ja laskelmoidusti, eikä siihen juuri liity voimakkaita vihan tunteita.
- Aggressio, joka on päämäärähakuista eikä liity provokaatioon
- Ei kiihtynyttä suuttumusta
- Myönteiset odotuksen väkivaltakäyttäytymisen vaikutuksista ongelmanratkaisukeinoina.
- Ei impulsiivista
- Aikaisempi altistuminen aggressiivisille roolimalleille.
- ”Se tapahtui, koska halusin sen tapahtuvan”

Väkivallan riskiä lisääviä tekijöitä ja tilanteita

- Aiemmin elämässä koettu väkivalta
- Erotilanne ja erokriisi
- Elämäntilanteen kriisit
- Alkoholit ja muut päihteet
- Tilannesidonnainen väkivalta
- Parisuhteen muut ongelmat

Väkivalta elämänhistoriassa

- Lapsuudessa nähty tai koettu väkivalta
- Nuoruudessa altistuminen väkivallalle
- Kouluväkivalta
- Seurustelusuhteen väkivalta
- Parisuhteen väkivalta
- Kuritusväkivalta

Kulttuurierot

- Erilaiset tavat toimia
- Erilaiset tavat ajatella
- Erilaiset asiat hyväksytyjä
- Erilainen käsitys oikeasta ja väärästä
- Väärinkäsitykset
- Kielivaikeudet
- Arjenhallinta
- Lastenkasvatus

Kriisit

- Masennus
- Työuupumus
- Stressi
- Vakava sairaus
- Työttömäksi jääminen
- Ylivelkaantuminen

Alkoholi ja päihteet

- Tilanteiden hallinta
- Tunteiden hallinta
- Päihtyneet seuralaiset
- Ylimielisyys
- Uhkarohkeus
- Velkasuhteet
- Elämänhallinta puutteellista ylipäätään

Parisuhdeongelmat

- Mustasukkaisuus
- Väsymys
- Tiukat aikataulut
- Erilaiset päivärytmit
- Erimielisyydet rahasta
- Erimielisyydet lasten kasvatuksesta
- Sukulaiset
- Erilaiset arvot

Väkivalta erotilanteessa

- Väkivallan riski lisääntyy erotilanteessa.
- Eron puheeksi ottaminen
- Erosta keskusteleminen
- Eron valmisteleminen
- Lasten asioista keskusteleminen
- Eron vireille pano
- Asumisjärjestelyt
- Yhteisestä asunnosta muuttaminen
- Eron jälkeinen aika
- Erokriisi

Ero voi olla hengenvaarallista aikaa

- Parisuhteessa tapahtuva väkivalta ei useinkaan lopu, vaikka suhteessa päädyttäisiinkin eroon. Väkivalta voi kärjistyä erotilanteessa ja jatkua myös eron jälkeen.
 - Erotilanne on selkeä riskikohta väkivallalle altistumiseen
 - Erotilanne itsessään on harvemmin väkivaltaa laukaiseva tekijä, jos väkivaltaa ei ole ollut parisuhteen aikana

Ero voi olla hengenvaarallista aikaa

- Parisuhteen aikainen väkivalta jatkuu eron jälkeen tyypillisimmin häirintänä, uhkailuna ja väijymisenä. Jatkuessaan parisuhdeväkivalta vaikuttaa lapseen myös eron jälkeen
- Parisuhdeväkivallassa lapsi on joutunut elämäänsä väkivallan ja pelon ilmapiirissä, vaikkei itse olisikaan ollut vanhempiensa harjoittaman väkivallan kohteena. Erotilanteessa väkivalta voi laajeta kohdistumaan myös suoraan lapseen

Ero voi olla hengenvaarallista aikaa

- Väkivaltaisesti puolisoaan kohtaan käyttäytyvä henkilö saattaa kontrolloida puolisonsa elämää kokonaisvaltaisesti. Ero konkretisoi kontrollin menetyksen ja tähän voi liittyä väkivaltaa harjoittavan pelko siitä, että hän menettää myös suhteensa lapsiin.
- Koska tämä kontrollin menettämisen pelko on käsillä juuri eron aikaan, on ensiarvoisen tärkeää taata sekä väkivaltaa kokeneen että lasten turvallisuus eron hetkellä. Tällöin ei ole myöskään syytä kyseenalaistaa väkivaltaa kokeneen pelkoa oman tai lasten turvallisuuden puolesta

Varoittavat merkit erotilanteessa

- Milloin entistä puolisoa pitää alkaa varoa:
 - Jos sinua pelottaa, ota etäisyyttä. Tunnetta kannattaa kuunnella.
 - Peloistaan kannattaa puhua läheisilleen tai viranomaisille.
 - Parisuhteen päättymiseen liittyy usein vihan tunteita.
 - Aiempi väkivalta nostaa riskiä, että entinen puoliso käyttää väkivaltaa myös erotilanteessa.
 - Väkivaltaa ennakoi myös, jos entinen puoliso on käyttäytynyt parisuhteen aikana alistavasti/kontrolloivasti.
 - On tilanteita joissa ei ole ollut aiempaa väkivaltaa, etenkin fyysistä.
 - Uhkailu ennakoi vaaraa

Psykoterapeutti Riitta Hannus: Aamulehti 18.1.2016

Varoittavat merkit erotilanteessa

- Vakavissa eron jälkeisissä väkivaltatapauksissa niitä on edeltänyt aiempi uhkailu väkivallalla.
- Tarpeeton ja sinnikäs yhteydenpito kielloista huolimatta voi olla merkki vaarasta → minimoi yhteydenpito.
- Vainoaminen
- Väkivalta voi puhjeta tilanteissa, joissa eroaminen konkretisoituu sille osapuolelle joka ei haluaisi erota.
- Päihteiden käyttö lisää väkivallan riskiä.
- Pahin ongelma vaikeneminen

Miksi kokija ei lähde suhteesta?

- Väkivallan normaalius
- Pelko, häpeä, syyllisyys
- Rakastaa edelleen, toivoo muutosta
- On sitoutunut suhteeseen
- Uskoo jäämisen olevan lapsen etu
- Uskoo olevansa itse syyllinen
- Ei riittävää itsetuottamusta, eristynyt ja yksinäinen
- Ulkopuolisen painostus
- Ei usko eron olevan mahdollista
- Epävarma tulevaisuus

Valmis lähtemään vasta kun...

- Havahtunut väkivaltaan ja sen raaistumiseen
- Vakuuttunut, että puoliso ei muutu
- Uskoo, että ero on parempi ratkaisu
- Uskaltanut puhua tilanteestaan
- Saanut rohkeutta, itsetuottamusta, uskoo selviytyvänsä
- Päässyt omasta syyllisyydentunteestaan
- Ymmärtänyt oman historiansa ”taakan”
- Saanut riittävästi voimia ja tukea sekä konkreettista apua
- Kaikki eivät koskaan lähden väkivaltaisesta suhteesta!

Turvasuunnitelma

- Turvasuunnitelman tekemistä suositellaan kaikille väkivaltaisessa suhteessa tai vastaavissa tilanteissa eläville.
- Turvasuunnitelman tekeminen on tärkeää myös tilanteissa, joissa kumppani erosta tai erilleen muutosta huolimatta jatkaa ahdistelua ja uhkaavaa käyttäytymistä.
- Turvasuunnitelma auttaa väkivallan uhreja ja lapsia ennakoimaan väkivaltatilanteita vahvistamaan hallinnan tunnetta väkivaltatilanteissa vähentämään ja lieventämään väkivallan seurauksia.

Turvasuunnitelma

- Mistä tunnistaa vaaran, miten valmistautua siihen
- Tietoa oikeusturvasta, auttavista tahoista
- Arvioi väkivallan hengenvaarallisuutta
- Missä lähin turvakoti, puhelinnumero
- Voiko lähteä naapuriin, ystävien tai sukulaisten luo
- Miten voi lähteä
- Keskustelu lasten kanssa
- Mitä/mistä mukaan kiireessä

Turvasuunnitelma

- Älä pakene tilaan, josta ei ole ulospääsytietä
- Vältä perääntymistä keittiöön
- Häätänumeron kännykän pikavalintaan
- Jonkun naapurin numero pikavalintaan tai edes keskustelu naapurin kanssa...
- ”Turvalaukku” helposti saatavilla
- Lapset mukaan, jos mahdollista
- Selitys, jonka avulla pääsee ulos; joku rutiini, jonka takia normaalistikin käy ulkona säännöllisesti
- Opetta lapset soittamaan hätänumeroon
- Hakeudu lääkäriin

MISTÄ APUA?

Akuutti apu:

Soita kiireellisessä tilanteessa hätänumeroon 112 (24h)

TAYS Ensiapu Acuta (24h) puh. 03 311 611 www.pshp.fi/acuta

MISTÄ APUA?

Perheväkivaltaklinikka/ Setlementti Tampere ry <http://setlementtitampere.fi/>

- Perheväkivaltaklinikka antaa apua miehille, naisille ja pareille, jotka ovat perheessä tapahtuvan väkivallan tekijänä ja/tai kohteena. Perheväkivaltayksikön palvelu on asiakkaille maksutonta.

Seksuaaliväkivaltatyön yksikkö Välitä!/ Setlementti Tampere ry

www.seksuaalivakivalta.fi

- Akuuttia kriisiapua ja tukiryhmiä seksuaalista väkivaltaa kokeneille ,tehneille ja heidän läheisilleen.

Rikosuhripäivystys RIKU www.riku.fi

- Auttaa rikoksen (esim. väkivallan) uhreja, läheisiä ja todistajia selviytymään kokemuksestaan. Tukea ja neuvoja rikosasian etenemiseen. Mahdollisuus myös tukihenkilöön.

Pirkanmaan sovittelutoimisto www.tampere.fi/sovittelupalvelut

- Lähisuhteissa tapahtuneen lähisuhdeväkivaltarikoksen sovittelupalvelu. Ohjaus palveluun poliisin tai syyttäjän toimesta.

MISTÄ APUA?

Tampereen ensi- ja turvakoti www.tetuko.fi

- Turvakoti tarjoaa ympärivuorokautista turvaa ja ammatillista apua perheväkivaltaa kohdanneille ja sen uhan alla eläville perheille. puh. 050 309 9313 (24 h)

Sosiaalipäivystys www.tampere.fi/sosiaalipaivystys

- toimii Tampereen kaupungin päivystävänä sosiaaliasemana ja antaa kiireellistä ensiapua lastensuojelu- ja perhekriisitilanteissa. puh. 0500 625 990 (24h)

Nollalinja lähisuhdeväkivallalle www.nollalinja.fi

- puh. 080 005 005 (24h) Maksuton valtakunnallinen puhelinpäivystys lähisuhdeväkivaltaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa kokeneille. THL koordinoi, Setlementti Tampere ry toteuttaa.

Akuuttipsykiatrian poliklinikka www.tampere.fi/terveyspalvelut/mielenterveys/hoitoon.html

- yhteydenotot vakavissa kriisitilanteissa puh. 040 806 2606, päivystys arkisin ma - pe klo 8 – 15 Terveyspalvelujen neuvonta 03 10023, joka päivä klo 7 - 22: ajanvaraus omalääkärille ja sairaanhoitajalle - www.tampere.fi/terveyspalvelut.html

MISTÄ APUA?

Maria Akatemia www.maria-akatemia.fi

- Avoin linja-päivystävä puhelin 09 7562 2260 ti ja to klo 16-18, pe klo 12-14
- Apua naisen väkivaltaisuuuteen.

www.tampere.fi/lahisuhdevakivalta

Lähteet

- Judith Wallerstein, Julia Lewis & Sandra Blackeslee (2007) Avioeron perintö
- Iso-Britannian vankeinhoitolaitos. 1995. Suuttumuksen hallinta. Opas ohjaajille. Päivitys 23.1.2008. Rikosseuraamusvirasto.

KIITOS!!

